

TRI ČEŠKA PESNIKA

Nemamo baš često prilike da sretnemo priloge čeških pisaca u našim časopisima, a još ređi je slučaj da nađemo na njihove prevedene knjige u ovdašnjim izlozima. Stoga je, rekao bih, svaka takva prilika vredna pažnje.

Prelistavajući (takođe usamljene) antologije češke poezije na hrvatsko-srpskom jeziku, uočljivi su stariji datumi, što će reći odsustvovanje mlađih autora. Čak i neki pripadnici tzv. srednje generacije čeških pisaca, koji se danas ubrajaju u nezaobilazna imena tamošnje literature, nisu u pomenutim selekcijama.

Ovog puta, predstavljamo vam tri pesnika, od kojih nijedan ne pripada »staroj gardi«. Miroslav Florian ima 50, Josef Hanzlik 43, a Kamir Maržik 35 godina. To bi, u izvesnom smislu, bio neki mali presek onog što je sada najaktuelnije u pesničkim strujanjima u Čehoslovačkoj. Prostor nam ne dozvoljava da panoramu proširimo na još neke majstore stiha, što ne znači da to nećemo uraditi drugom zgomom.

LIRSKI KOLOPLET SA INICIJALIMA

Miroslav Florian je rođen u Kutnoj Hori, starom rudarskom gradu, 10. maja 1931. Pošto je završio bibliotečki odsek na Filozofskom fakultetu u Pragu, radio je kao redaktor na čehoslovačkom radiju, zatim kao urednik poezije u izdavačkoj kući čehoslovačkih spisatelja. Dobio je nekoliko značajnih nagrada za stvaralaštvo i zašlužan je umetnik svoje zemlje.

Objavio je zbirke *Verenički prsten*, *Cesta ka suncu*, *Bliski glas*, *Otvoreni dom*, *Vrtoglavica*, *Beleška o poplavi*, *Tiha pošta*, *Inicijali*, *Jahanje na skakavcu*, *Nebesko plavetnilo*, *Crni med*, *Stihovi*, *Brekinje*, *Dogovoreni znaci i pesme*.

Stihove koje donosimo preuzeti iz zbirke *Pesme* objavljene u ediciji *Pegaz* (1979), čiji je izdavač Udruženje čehoslovačkih pisaca.

U knjizi *Savremena čehoslovačka poezija* (izbor Jara Ribnikar) koju je beogradski Nolit štampao 1962, čitamo o dramatičnoj struji poezije »običnog dana« koju, kako veli uvodničar pripada i Miroslav Florian zbirkom *Vrtoglavica*. Neki kritičari u ČSSR dočekali su je kao »poeziju koja je izgovorila današnjicu«. Međutim, moramo istaći da se *Vrtoglavica* pojavila još 1957, a da je Florian svoju prvu zbirku, pa i nekoliko ranijih smatrao, svakako prestrogo, epigonskim i zelenim!

U tim mladalačkim stihovima predskazana je Florianova poezija samo jednim smerom. Melodijska evokacija, senzibilitet i snaga zapažanja svakodnevnih stvari, kasnije se produbljuju poetsko-filozofskim zahvatom. U lirskom kolopletu ovog autora poseban akcenat stavljen je na ljubav koja kod njega dobija arhetipske razmere i predstavljena je prauzorom ljudskih odnosa.

Profil stvaralačke ličnosti M. Florianova docrtavaju još prozni rad, prevodilačka aktivnost i pisanje poezije za decu.

I sam je preveden na više jezika.

GLASNIK ROMANTIČARSKOG HUMANIZMA

Josef Hanzlik rođen je 1938. u Neratovicama. Diplomirao je psihologiju. Živi i radi u Pragu.

Prošlo je 20 godina otkad se oglasio zbirkom *Lampa*, koja je unela novu svetlost u češku savremenu poeziju. Kritika ga je, odmah, pozdravila kao izuzetno talentovanog, a čitaoci su ga takođe prihvatili bez predomišljaja.

Dosad je Hanzlik objavio osam zbirki stihova za odrasle i osam knjiga za decu. Bavi se, takođe, prevodjenjem. Između ostalog preveo je i poeziju Tina Ujevića i Huseina Tahmišića. Piše scenarije za radio, televiziju i film.

U svom razvoju doživljavao je određene pesničke metamorfoze, ali je zadržao snažnu autentičnost. Svojim fluidnim pesmama, tipično hanzlikovskim, nadmašio je starija shvatanja i način pevanja i mišljenja i uključio se u kontinuitet napredne poezije 60-ih i 70-ih godina.

Pitanje dejstva poezije i uloge pesnika u odslikavanju sveta shvatio je Hanzlik ozbiljnije nego što bi se to očekivalo od njegovih godina.

»Ozbiljni mladi muž na letećem trapezu«, tako zvuči Hanzlikova sarajanska autostilizacija, dok se vraća tumačenju besmislenosti ratova i divljanja miržnje, suprotstavljajući im vrednosti mladih ljudi nošenih ritmom džeza, detinjstvo kao kontrapunkt atomskim pretnjama, istinu jednostavnih i toplih ljudskih osećanja.

Nisu ga, uostalom, slučajno nazvali *glasnikom neoromantičarskog humanizma*.

Njegove pesme su, u izboru, objavljene u više zemalja. Nedavno se, recimo, pojavila takva knjiga u Londonu.

Objavio je sledeće zbirke stihova za odrasle: *Lampa* (1961), *Bludni kamen* (1962), *Srebrne oči* (1963), *Zemlja za Parizom* (1963), *Crni ringišpil* (1964), *Teskobe* (1966), *Pljesak za Herodesa* (1967), *Krajinu Euforije* (1972).

Izbor pesama sabran je u knjizi *Ljubav pod mostom*, koju su izdali čehoslovački spisatelji u Pragu prošle godine. Otud smo preneli pregršt stihova.

U JUTARNJEM SAZVEŽĐU

Treći član ove blic-galerije relativno i apsolutno mladih čeških pesnika je i najmanje poznat — Kamil Maržik.

Maržik je rođen 2. juna 1946. u Novoj Včelici. Apsolvirao je na Pedagoškom fakultetu u Češkim Budějovicama. Radi u Pragu, u kulturi.

Prevodi sa poljskog, hrvatsko-srpskog i bugarskog.

Godine 1974. objavio je zbirku *Ali...*, a 1978. poemu *Veliki koncert*, koja je, zatim, ekranizovana za TV.

Zastupljen je u nekoliko zbornika poezije, kao što su *Pohvala Južne Češke i Sazvežđe Aurore*.

Najzapaženija je, ipak, njegova poslednja, prošlogodišnja zbirka *Rođenja*, u izdanju Mlade fronte.

Interesantno je da Maržik ne pokušava po svaku cenu da bude ultramoderan pisac. Naprotiv, rado će se poslužiti, na primer, formom soneta i rime, ako mu se učini da će tako potpunije izraziti svoje raspoloženje i poruku.

On je — kako procenjuju dobri znalci književnih prilika u Čehoslovačkoj — na dobrom putu da dosegne punu tvoračku zrelost.

Radomir Mićunović

U DETINJSTVU SAM ČEZNUO DA SLIKAM MUZIKU

*Iz moje violine izašao je zeleni dečak
tako malen i pametan da je u srce dirao
i kao što biva u pričama seo u zapećak
i svirao*

*A slatka kao krv hiljadu godina iza smrti
za dečakom je uzletela iz violine bela žena
i u prevrućoj igri počela da se vrti
do najskrivenijih vena*

*Tako do sitosti opijeni medom i kvasom
spavahu dugo predugo na krevetu mom
i nebeske ptice skoro neljudskim glasom
moljahu za život celim mojim snom*

*A ja sam čeznuo kao sveća iskričavo
plamteo je u srcu slani morski predeo
i tonuo sam i goreo i kričao
i lebdeo*

MODRI PEJZAŽ SA HAMLETOM

*Da tu je negde azurna obala
da tu je negde ultramarin daleki
da tu je negde
siva i bela i srebrna modrina
golubijih krila
i različkove tuge*

*Da tu je negde bezbojna senka
mojih kričećih prstiju
ispruženih
u traganju nasumice
prepuštenih
na život i na smrt*

SEMAFOR

*Vitka
u pozlaćenom prolećnom ili jesenjem vetru
stablo u zubima
i mnogobrojni mirisi stabala u kosi
razbuktalih i punih varnica
kao gloriola*

*Vitka kao stablo
sa odranim kolenima
sa divljom radošću u očima*

*Vitka
sama dosad stablo među mladicama
na dečaćkom biciklu
u prolećnom ili jesenjem džemperu
sa upravljačem u nestrpljivim rukama
izaziva nas*

*ma gde u daljinu a pri tom
u detinjstvo*

*na putu za nju vidi
da je puštena
samo ona*

SMETIŠTE

*Na smetištu predgrađa
ljubavi ljubavi
udisao sam dušu stvari
zardalim i otvrdlim
mrtvim stvarima napuštenim
prijateljice moja*

*Na smetištu predgrađa
ljubavi ljubavi
vraćao sam ugalj plotnama
a plotne kuhinjama
vraćao sam stvarima minuli život
prijateljice moja*

*Cevi su slepo vrištale
ljubavi ljubavi
cediljke cedile uporni plač
iz starih rečnika pobegli konji
ko im je to zapravo glave posekao
prijateljice moja*

*Na smetištu predgrađa
ljubavi ljubavi
skupljam mlečne zube ždrebadi
skupljam stope njihovih kopita
njihove grive istrgnute
prijateljice moja*

*Perem prste od krvi
ljubavi ljubavi
kako se jednom probiti
do toga što se u nas davno zbilo
što smo triput porekli
prijateljice moja*

*Na smetištu predgrađa
ljubavi ljubavi
odraslo dečje srce najviše
pregrizlo žice ovog sveta
shvatilo ...
da bi zaboravilo?
prijateljice
prijateljice moja*

VIOLINISTA U DOMU PENZIONERA

*Iz kaputa viri postava
a cipele su trideset leta stare
A Orfej svira
Za leđima svetli mu grm
sa tamnim imenom rododendron
Orfej pred njim stoji raskoračen
i napeto sluša
kakve ptice mu to pevaju u ruci
na klupi neko drži beli štap
ili je Orfej slep
a tamo nekoliko dece stoji podalje
za starim i oronulim
znaju da Orfej nije sa ovog sveta
znaju da dopire do njihovih tajni
do njihovih snova i mašte*

*Orfej svira
prsti se već grče i žute
ali Orfej ne uočava starost svojih ruku
iza njegovih kapaka igraju veliki vitki Orfeji
sviraju solo na cvetnim promenadama
kojim prolaze Betoven i Mocart
i Orfej napeto sluša
koje mu ptice to pevaju u rukama
sve ponovo dolazi i odlazi*

*Orfej ne vidi starost svojih prstiju
svira
a deca samo vide
da pripada njihovim najtananijim skrovištima
njihovoj mašti i snovima*

Josef Hanzlik

Preveli: R. Mićunović, D. i J. Lazarević

K I Š E

*Već je tu jesen, s rukopisom tužnim,
jutros ga podigoh sa basamaka,
čitam bez prestanka dokle kružim
kiše, to dirljivo pismo rastanaka.*

*Jezerce u parku, breze potamnele,
zid hladno stremlje navise —
sve opisano je rukom žene
koja mi više ne piše.*

Z V E Z D A N A N O Č

*Vrhovi osećaju bolest voćaka,
osećaju i njihovu tešku čežnju —
A čovek zaklanja glavu od oblaka,
da bi uvideo na nebu tamo dole
sve moći, lekovito bilje u svežnju.*

P E S M A

*Hitra munjolika devojčice,
strgao bih ružu s tvoje vreže,
ne znaš o njoj — a moj dah
zbog nje se kao vaza steže.*

*Mimoišla si, a do smrti
da li ćemo se sresti kadgod.
Ne usuđujem se da zadržim
četveroprega brzi hod.*

*Veseli grad će se, izvečeri,
dok te samoća bude žnjela,
paliti i gasiti, uzastopno,
zlatnim odblescima tvog tela.*

Miroslav Florian

Prepjevao: Radomir Mićunović

SONET MOJOJ ŽENI MARIJI

*Kad ovo pišem, mislim na tebe.
Padaju zvezde, ne ustaje svitanje,
dok jednom opet ne dođem sa pitanjem:
zašto moje nebo s tobom ne zebe.*

*Zvezde vole da lažu.
Vide — ne vide,
ne vide — vide —
opsene u snu se slažu.*

*Više nego želja, bolje jedno jemstvo.
Čovečija ruka se ruci dadne.
... Pada zvezda. Zvezda mora da padne!*

*Kao da putem praznici prolete.
Čovek godinu za godinom plete
u stalno, hvalospavno bekstvo.*

KOD KUĆE

*S vremena na vreme rasplićemo
nepostojeće kovrdže
a pod jastukom
prut odbegle reke.*

*Praznici nas otiskuju
i opet pri traženju gaza
vraćamo se,
živi i zdravi*

— kao i juče.

LJUBAVNA

*Krajem šume, u nežnom srcu mahovine,
spavaju naši versi ljubavlju sazdani
i dodemo li, poslednjim dahom, ine
požudne pesme pevati dok se razdani,
s rukama u krilu, sa osećanjem krivnje,
tiho još odstoјim — dok stid se ne stani.*

SONET O LJUDSKOJ NADI

*Na stolu s pisaćom mašinom hoje leta.
Paleta, nešto knjiga, cigarete.
I sve, kao dim kroz čunak sveta,
naviše, ka suncu, začas uzlete.*

*Zeleni budilnik pridodat našoj nadi.
Gura nas u zamor, budi nas i diže.
Na ispaši vreme kad rosa ohladi,
vatra nam kazaljke i ruke poliže.*

*Leto paletom rascveta senokos.
Nakraj šume oganj, čovek kali mladost.
Gradi dom srni, raspliće gnezda zmija.*

*hvali plamen, guši se štipljivim dimom,
uvek nanovo budi se muškom rimom —
zelenom nadom sa žarom što sija.*

SLIKA SA STENOM I LOVCEM

*Slika sa stenom i lovcem
odlazi u galeriju,
a mi se zatim
(opet) punimo
svojim (jutarnjim) čajem,
da bi (opet) odlazili
do galerije
slikâ sa stenom i lovcem
kao sunce,
(opet) crtajući
slike sa stenom i lovcem
pri svojim (večnim) jutarnjim čajevima*

Kamil Maržik

Preveli: R. Mićunović i V. Koprivica